

Remiss angående Integritet och straffskydd

(dnr Ju2016/01003/L5)

Barnombudsmannens synpunkter på denna remiss tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnombudsmannen välkomnar förslagen i betänkandet och anser att förslagen är nödvändiga anpassningar till dagens samhälle. Vi har dock synpunkter på följande områden.

FN:s barnrättskommitté rekommenderar Sverige att anstränga sig ytterligare för att ta fram regelverk till skydd för barns integritet och på lämpligt sätt utbilda barn, lärare och familjer i säker användning av informations- och kommunikationsteknik (IKT), i synnerhet i hur barn kan skydda sig själva från pedofiler, från att utsättas för information och material som är skadliga för deras välbefinnande och från nätmobbning. De rekommenderar också att öka kunskapen hos barn om de allvarliga konsekvenser som nätmobbning kan få för deras kamrater och stärka mekanismerna för övervakning och lagföring av IKT-relaterade kränkningar av barns rättigheter (Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport 2015, p 23).

Barn och unga lever en stor del av sitt liv i digitala medier. Det är en del av deras barndom på ett sätt som är främmande för oss vuxna. Därför är det en brist att deras upplevelser och synpunkter inte har tagits till vara på ett grundligare sätt i utredningen. På hearings den 23 januari och 29 maj har ungdomsorganisationer varit företrädare, till exempel Sveriges elevråd och RFSL ungdom, men det har inte funnits med barn och unga vare sig i expertgruppen eller i referensgruppen. Mot den bakgrunden finns det risk att utredningen kan ha missat viktiga perspektiv och ståndpunkter. Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn och unga rätt att komma till tals i alla frågor som rör barnet.

Barnombudsmannen välkomnar att straffbestämmelserna i brottsbalken till skydd för den personliga integriteten ses över och att bestämmelserna om olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning förtydligas och utvidgas samt att det föreslås en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång. Vi upplever dock att barnperspektivet inte genomsyrar remissen. Vi saknar en diskussion och analys i varje kapitel, till exempel gällande förändringar i bestämmelsen om olaga hot eller i införandet av den nya bestämmelsen om olaga integritetsintrång, om hur de föreslagna förändringarna påverkar barn och unga.

De utvidgade tillämpningsområdena för straffbestämmelserna leder förhoppningsvis till ökat skydd för barn gentemot vuxna som kränker. Men vi

hade önskat en analys av hur barn skyddas från andra barn som kränker. Vi efterlyser en diskussion av vad konsekvenserna blir när ett barn under 15 år utsätter ett annat barn för olaga integritetsintrång. Barn behöver få information om sina rättigheter för att känna sig trygga när de använder digitala medier. De behöver också få information om vad man får och inte får göra på internet för att skyddas från att inte begå brott. Det behövs en genomgripande informationssatsning för att barn ska få reda på vilka rättigheter och skyldigheter de har i digitala medier. Barn har enligt artikel 13 och 17 barnkonventionen rätt att få tillgång till information.

Jack som vi träffade i Barnombudsmannens årsrapportsarbete 2015 om kränkningar och trakasserier i skolan, #Välkommen till verkligheten, berättar om känslan att ständigt vara utsatt i digitala medier och inte veta vad man kan göra åt det:

“Det brukar bli så att om man bara mobbar en, typ mobbar en på dagen, eller säger någonting dumt, och så går man hem med en klump i magen och den har blivit tillsagd. Så fortsätter den hemma med telefonen, till exempel Kik eller Instagram eller något och fortsätter, hata en, och skriver också några kommentarer så det blir jättetråkigt, och det är ett skäl till varför jag har så dåligt. För jag fick jättemycket såna där kommentarer förut [...] och det kan inte lärarna påverka.”

Det är viktigt att barn och unga under sin uppväxt ges förutsättningar i form av information, kunskap och stöd så att de vågar och kan föra fram åsikter även i digitala kanaler utan att behöva riskera att deras integritet kränks eller att de kränker andra.

Föredragande i ärendet har varit projektledarna Frida Enroth och Jorge Rivera, utredaren Janna Törneman och juristen Ellionor Triay Strömvall.

Fredrik Malmberg
Barnombudsman